

Розділ 1

МИСТЕЦТВО І ОСОБИСТІТЬ: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНІСТЬ

УДК 78.07:355.45](477.54-25-651.2:470-651.1) “2022.02.24/...”

Щепакін Василь Михайлович,
Харківська державна академія культури
м. Харків, Україна

АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ КОНТРАПУНКТ МІСТА-ФРОНТИРА: МИСТЕЦЬКИЙ СПРОТИВ ХАРКОВА

Перебуваючи з перших годин повномасштабної російської агресії під постійними атаками ворога, втративши величезну кількість земляків-захисників і мирного населення, маючи знищені або понівечені інфраструктурні об'єкти, житлові будинки, численні освітні й культурні заклади, Місто-герой Харків, будучи ще з 2014 р. найпотужнішим волонтерським хабом, не втратив цього значення і нині, став справжнім фронтіром між добром і злом, світом і темрявою, людяністю і бездуховністю, постійно демонструючи, крім жорсткого воєнного опору загарбникам, безпрецедентний мистецький спротив.

Вагоме значення вже одинадцятий рік має творчо-волонтерська діяльність численних рок-, фольк- та джазових колективів, естрадних співаків, академічних музикантів, які підіймають настрій і нашим захисникам майже на нулі, і пересічним мешканцям Харкова, який в перші місяці вторгнення був зоною бойових дій, а з осені 2022 р. є прифронтовим містом, що постійно зазнає руйнівних, часто із загибеллю людей, обстрілів ворожою балістикою, шахедями, КАБаами тощо.

З перших тижнів агресії, коли ворог заходив майже в центр міста, а потім перебував на околицях Харкова, і щодня нищив його, харківські музиканти, як і митці інших напрямків (актори, художники, поети), на імпровізованих і відносно захищених концертних майданчиках почали

провадити оффлайн та онлайн численні творчі акції, відвідувачі яких відволікалися від трагічних реалій, збирали кошти на потреби підрозділів ЗСУ, ТрО, ДСНС, надавали можливість музикантам безпосередньо рефлексувати на події, безпосередніми свідками яких вони були і зараз є.

Не відмовилися від щорічної традиції проведення навесні улюбленого харків'янами музичного фестивалю «Kharkiv Music Fest» нечисленні представники харківської академічної спільноти, які в той час залишалися в місті. Ініціаторкою низки таких заходів, що відбулися протягом березня-травня 2022 р. стала відома харківська вчена-музикознавиця Юлія Ніколаєвська, яка вже третій рік поспіль провадить найактивнішу діяльність із організації та проведенні різноманітних просвітницьких концертів з творів українських і зарубіжних авторів, залучаючи до них виконавців, котрі залишилися в місті або вертаються до нього, і навіть деяких гастролерів (Богдана Півненко і Національний ансамбль солістів «Київська камерата» на відкритті «Kharkiv Music Fest-2024»).

У день наймасованішого обстрілу Харкова, 8 квітня 2022 р., у місті відбувся перший в Україні за часів повномасштабної війни джазовий концерт, ініціаторами якого були відомий у місті арт-менеджер Дмитро Кутовий і виконавці — неперевершений джазовий піаніст Сергій Давидов і саксофоніст Ян Ведаман (Артем Васильченко). Вже в серпні, в Харкові за ініціативи цих митців, під супровід ворожих обстрілів, відбувся перший за часів агресії «Kharkiv Frontier Jazz Fest», що без перерви тривав чотири години й об'єднав багатьох місцевих джазових і академічних музикантів [4]. Це був справжній аудіовізуальний контрапункт, коли під звуки вибухів, що чули всі присутні в підвальному Єрмилов-Центрі Харківського Каразінського університету, відбулося свято вільних людей, які були свідками створення шедеврів Сергієм Давидовим і його численними колегами: джазовими і академічними музикантами — вокалістами і камерним оркестром Харків Схід-Опера під орудою Віри Литовченко. Як зазначалося в анотації до запису подібного концерту

С. Давидова з оркестром Харків Схід-Опера, у цьому феєричному шоу поєдналася класична традиція з віртуозною імпровізацією, народжуючи нову картину сучасного світу – світу епохи глобальних змін [5].

Не менш яскравий приклад аудіовізуального контрапункту був презентований популярним серед патріотичної спільноти міста гуртом «Папа Карло» з його лідером Василем Рябком. Одним з багатьох потужних зразків, створених Василем за останні два роки, став кліп пісні «Нереально» (слова і музика Василя Рябка, солістка Яна Заварзіна, аранжування Бориса Севастьянова, зйомка і монтаж Артема Нестерова). Відзнятий у березні 2023 р. в деокупованому і майже знищеному рашистами Ізюмі, цей кліп вражає саме поєднанням ніжної, ліричної мелодії і слів пісні, сповнених любові, надії і мрії і жахливого відеоряду трьох із безлічі знищених будівель (4-та гімназія, готель «Сім вітрів», п'ятиповерховий будинок, в якому загинуло близька 50 мешканців) [2].

Яскравим аудіовізуальним контрапунктом є й фортепіанні Варіації на тему вечірнього Харкова Ігоря Приходька у виконанні автора — відомого далеко за межами міста й України піаніста і вченого-музикознавця. У цьому творі віддзеркалена його безпосередня рефлексія на небезпечні прогулянки неосвітленим містом узимку 2022/23 років [1].

Лише декілька наведених із величезного переліку фактів творчої діяльності місцевих музикантів у «Харкові-залізобетоні» (ще один мега-хіт Василя Рябка) [3] свідчать про потужний мистецький спротив харків'ян агресорові, який постійно набирає нових обертів, збагачується новими яскравими творами різних стилів і напрямків.

Список посилань на відео:

1. Ігор Приходько. Варіації на тему вечірнього Харкова, 2023. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=OvSeMw6xj30>
2. Нереально. ПІК & Яна Заварзіна. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=IJZHvpLhtco>

3. Папа Карло & Друзі. Харків Залізобетон. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=yXpQ4foKDps>
4. Kharkiv Frontier Jazz Fest. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=omd7PiqEdSc>
5. Jazz parallel to the classics. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=udg3ZpZPki8>

**Дутчак Віолетта Григорівна,
Черепанин Мирон Васильович**
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна

**УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА У ФОНДАХ
АРХІВУ ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (М.МЮНХЕН, НІМЕЧЧИНА):
ОЦИФРУВАННЯ, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ, НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ**

Культурна спадщина української діаспори охоплює численні матеріальні й духовні виміри, залишається вагомим джерелом для дослідників України та зарубіжжя. Упродовж останніх десятиліть виразно спостерігається тенденція оцифрування та вільного (онлайн) доступу до багатьох архівних документів, періодики, аудіозаписів українців діаспори. Здійснюється не лише каталогізація, але й науковий аналіз архівних джерел, їх систематизація та класифікація.

Важлива роль у розвитку наукових та освітніх напрямів діяльності українців за кордоном належить Українському Вільному Університету. Це одна з найпотужніших інституцій української діаспори, що вже понад сто років репрезентує в світі українознавчий вектор освіти і науки. Серед записів аудіо-архіву окреме вагоме місце займає колекція унікальних музичних подій, зафіксована радіо-операторами й журналістами української редакції «Радіо Свобода», що упродовж 1954–1995 рр. функціонувала в Мюнхені. Саме вони, поряд із приватними особами, сформували основний масив аудіо-записів для збереження в архіві